

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje Josip Levičnik.

Motto: „Nulla dies sine linea“
Stari rimljanski pregovor.

Nadaljevaje svoj spis o gospodarstvenem uku oziram se na razdelitev predmeta, kakor ga nam je bil namreč g. dr. Wilhelm razredil, in sicer:

- a. zemlja in podnebje (Klima);
- b. obdelovanje in oskerbovanje zemlje; žitni in rastlinski pridelki;
- c. živinoreja. —

Oziroma zemlje in podnebja nam je gosp. docent naj pred v duhu vzdignil en kubični čevelj zemlje na poveršje in nam kemično razložil, da je iz mineralnih, organskih in gorljivih delov. Zraven nahaja se tudi voda in v prostorih vmes tudi zrak. — Zatim nam je navedel razna imena, s katerim kmetijski gospodar zaznamja zemeljno poveršje in njene doljne sklade (Schichten). Razkladal nam je dalje raznoverstno mineralno in tudi organsko razdjanje in njih spremenitev v zemljo, pri katerem razruševanju imajo voda, *) gorkota in zmerzlina poglavitna opravila; zlasti pa še zmerzlina, o kateri je rekel, da „zmerzáv je naj boljši kmet“. Potem nam g. profesor našteva, iz kakošnih mineralnih delov mora biti zemlja, da je za rast dobra, t. j. rodovitna. Prišel je pri tem govor na peščeno, ilovnato in apneno zemljo in njene razmere z vodo in gorkoto, pa tudi pri obdelovanju in rodovitnosti. — V daljnih podukih govorilo se je, kako se zemlja boljša in plodna dela. Pri tem silno važnem opravilu morajo se mnogokrat odpravljati zaderžki, ki izvirajo od podnebja samega, od krajnih okoliščin, in se nahajajo tudi v zemlji sami. Naj težji zmagajo se podnebni zaderžki, zoper ktere se dandanašnje vse premalo dela; narodi starega veka, zlasti v Mesopotamiji, Egiptu in v Indiji so bili v tej zadevi veliko pred nami. Nasvetoval je potem g. profesor nektera sredstva. Tako naj se n. pr. v suhih krajih, kjer imajo vetrovi veliko moč in zemljo preveč presušajo, temu nasproti dela z nasajenjem drevja. Naj se zvolijo za to naj

*) Znamenito je bilo med drugim slišati, kako voda splaknuje gorovja, in nosi zemljo v ravnine. Tako n. pr. prerajtujejo, da reka Rena nese v njenih valovih na en dan mimo mesta Bonn-a 145-000 □' žlahtne zemlje. Od tod tudi izvirajo na iztokih velikih rek tako imenovani „delta“, kar se vidi posebno pri reki Nil i. t. d.

rajše taka drevesna plemena, ki naglo rastejo, kakor so n. pr. akacija, bor (hojka) in drugi. Ker severni vetrovi zemljo naj bolj suše, naj se drevje tim nasproti vsadi, in naj se napravijo tako imenovane drevesne stene, ktere Nemec imenuje „Baumwände“ ali „Windschatten“. Na večjih in obširnih prostorih je dobro, da se naredi več takih drevesnih sten v ravnotežni meri. Priporočal je g. profesor iz ravno tega namena tudi žive plotove, za ktere je dobro, da se nasadijo gèrmi, ki radi rastejo visoko, n. pr. gaber, beli glog, smrekica i. t. d. Taki živi plotovi ne zabranjujejo le osušenje zemlje, ampak vlečejo tudi roso in podnebno vlago na-se, zastavljajo vhod ljudem in živini *) in so prebivališče drobnih ptičev, ki se živijo posebno radi od merčesov, ki so polju zeló škodljivi.***) Pred enim gèrmom je vender g. profesor svaril, in sicer pred češminje (Sauerdorn, Berberis vulgaris), ker od njega izvira, kakor se je že od nekdaj mislilo in so to tudi novejše skušnje poterdile, rjá na žitu. Svetoval je za žive plotove tudi sadno drevje, murbe, pa tudi druga koristna drevesa, n. pr. jesen, katerih listje daje dobro kèrmo za živino.

Kakor pa v suhih krajih koristi drevje in germičje, tako je nasprotno na močvirjih to velikokrat škodljivo, ker zaderžuje vetrove, ki zemljo sušijo, napravlja senco, jemlje na malih zemljiščih veliko prostora in je pogosto tudi prebízališče škodljivih živali.

Prestopivši na krajne okoliščine je g. profesor najprej govoril o gričnatem ali kamnitem svetu. Pri gričih je dobro, da se po mogočosti znižujejo in poravnavaajo, vender naj se pa pazi, da se zlasti na peščenih ali prodnati zemlji s tem več ne škoduje, kakor koristi. Dobra perst naj se torej skerbno na kraj zgrebe, in ko se grič zniža, zopet umno nasuje po poveršju. — Kamenje naj se po njivah odstranjuje; po sterminah pa naj se ob krajih

*) Iz g. dr. Wilhelmovih besed smo razumeli, da je on že veliko popotval po svetu in povsod z veliko pozornostjo pregledoval dobro gospodarstvene naprave. Pravil nam je med drugim ravno pri tem predmetu, da so n. pr. na Angleškem in po Belgiji cela posestva omejena z živimi plotovi, — da so potem zopet enako ločene njive od travnikov in pašnikov, in tako ne more živina v škodo, pa tudi posestnikom pri krotki živini celó še pastirjev ni treba. Pis.

**) Kaj vneto nam je pri tej priliki pokladal g. profesor na serce skerb za drobne tice, zoper katerih lovenje in pokončanje se v šoli z lepo besedo, pa tudi z svarilnimi zgledi lahko prav veliko stori. Pis.

njiv z izkopanega kamna narejajo stopnje (škarpe), da se zemlja ne poseda i. t. d.

Posebno obširno govorilo se nam je o močvirnati zemlji, o vzrokih močvirnosti, o veliki škodljivosti njeni in o sušenju na razne načine.

Že o časih Rimljanov delalo se je po podzemeljskih prekopih za odtok nepotrebne mokróte; pozneje kopali so si ljudje po močvirjih globoke vodotoče, kar pa je vzelo zlasti pri prodnatem svetu veliko rodovitne zemlje (ker so se vodotoči zastran pogrezovanja mogli široko kopati), pa treba je bilo pri njivah in travnikih zastran vožnje napraviti tudi mnogo mostov in je bila zraven tega še živina na takih pašnikih v velikih nevarnostih. Torej so v nekterih krajih, da bi orušili svet in bi se ognili ravno navedenih težav, nametali v prekope butarice iz protja in potem zasuli jih zopet s perstjo, ali pa so položili čez prekope kamnite plošče, opeke i. t. d. ter napravili tako vodi podzemeljski odtok. Poslednja leta vsušajo močvirja z drenažo, o kateri napravi in pokladanju podzemeljskih cevi se nam je zopet veliko in obširno govorilo. (Dalje prih.)

Ogled po šolskem svetu.

Iz Ponikve. 31. marca t. l. smo se udje okrajnega učiteljskega društva v Celji zbrali. Voljen je bil zač. odbor, in sicer g. Vučnik za prvomestnika in g. Koderman za njegovega namestnika; g. Zdoljšek za blagajnika; gg. Šket in Kresnik pa za zapisovalca. Po sklepu se bomo 19. aprila t. l. zopet snideli. Dragi učitelji! Prav vljudno vas vabimo! — Upati je tačas veliko učiteljev, ker jih je tudi g. okrajni nadzornik, Fr. Jamšek, v zadnjem „Tov.“ listu pozival na omenjeni dan. *) — G. Blaž Englert, učitelj v pokoju v Dramlji, je umerl. Naj počiva v miru!

J. Ž.

Iz Notranjskega. A.? — Letošnja zima ni samo na rastlinah in setvah občutljivo škodo naredila, ampak tudi šolskemu napredku je veliko škodovala. Otroci niso pri vsi dobri volji v šolo redno dohajali, ker ostri mraz in veliki zaméti, kateri so dostikrat tako veliki, da potrebuje več časa, preden jih prekopljejo, branili so jim, da niso po več dni mogli v šolo. Zraven te nadloge pa je pri naj več vseh šolah tu veliko pomanjkanje derv, in učitelj si mora dostikrat glavo beliti, kako bi dobil šolska derva. Res, da imamo postavo, ktera velevala, da šolska derva morajo po potrebi in ob pravem času pripravljena biti; toda soseske jih naj več počasno privažvajo, kar se pa ravno tukajšnjim ljudem ne more v greh šteti, ker imajo le malo

*) Glej dopis „iz celjske okolice“ na zadnji strani!